

Tekstboekje

Tekst 1 Gesprek tussen Nestor en Telemachus

- 193 “ Ἀτρείδην δὲ καὶ αὐτοὶ ἀκούετε νόσφιν ἔόντες,
ὡς τ' ἦλθ' ὡς τ' Αἴγισθος ἐμήσατο λυγρὸν ὄλεθρον.
- 195 Ἄλλ' ἢ τοι κείνος μὲν ἐπισμυγερῶς ἀπέτισεν,
ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι
ἀνδρός, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐτίσατο πατροφονῆα,
Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα.
Καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
- 200 ἄλκιμος ἔσσι', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων ἐὺ εἴπη.”
Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
“ ὦ Νέστορ Νηληϊάδη, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
καὶ λῆν κείνος μὲν ἐτίσατο, καὶ οἱ Ἀχαιοὶ
οἴσουσι κλέος εὐρὺ καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδῆν.
- 205 Αἶ γὰρ ἐμοὶ τοσσῆνδε θεοὶ δύναμιν περιθεῖεν,
τίσασθαι μνηστῆρας ὑπερβασίης ἀλεγεινῆς,
οἳ τέ μοι ὑβρίζοντες ἀτάσθαλα μηχανόωνται.
Ἄλλ' οὐ μοι τοιοῦτον ἐπέκλωσαν θεοὶ ὄλβον,
πατρί τ' ἐμῷ καὶ ἐμοί· νῦν δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμψης.”
- 210 Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Γερῆνιος ἱππότα Νέστωρ·
“ ὦ φίλ', ἐπεὶ δὴ ταῦτά μ' ἀνέμνησας καὶ ἔειπες,
φασὶ μνηστῆρας σῆς μητέρος εἵνεκα πολλοὺς
ἐν μεγάροις ἀέκητι σέθεν κακὰ μηχανάσθαι.
Εἰπέ μοι, ἦ ἐκὼν ὑποδάμνασαι, ἦ σέ γε λαοὶ
- 215 ἐχθαίρουσ' ἀνὰ δῆμον, ἐπισπόμενοι θεοῦ ὀμφῆ.
Τίς δ' οἶδ' εἴ κέ ποτέ σφι βίας ἀποτίσεται ἐλθῶν,
ἦ ὃ γε μόνος ἐών, ἦ καὶ σύμπαντες Ἀχαιοί;
Εἰ γάρ σ' ὧς ἐθέλοι φιλέειν γλαυκῶπις Ἀθήνη
ὡς τότε Ὀδυσσεύς περικήδετο κυδαλίμοιο
- 220 δῆμῳ ἐνὶ Τρώων, ὅθι πάσχομεν ἄλγε' Ἀχαιοί –
οὐ γάρ πω ἴδον ὧδε θεοὺς ἀναφανδὰ φιλεῦντας
ὡς κείνῳ ἀναφανδὰ παρίστατο Παλλὰς Ἀθήνη –
εἴ σ' οὕτως ἐθέλοι φιλέειν κήδοιτό τε θυμῷ,
τῷ κέν τις κείνων γε καὶ ἐκλεάθοιτο γάμοιο.”
- 225 Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
“ ὦ γέρον, οὐ πω τοῦτο ἔπος τελέεσθαι οἶω·
λίην γὰρ μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει. Οὐκ ἂν ἐμοί γε

ἐλπομένω τὰ γένοιτ' , οὐδ' εἰ θεοὶ ὧς ἐθέλοιεν.”

- Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
230 “Τηλέμαχε, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
Ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι.
Βουλοίμην δ' ἂν ἐγώ γε καὶ ἄλγεα πολλὰ μογήσας
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι,
ἢ ἐλθὼν ἀπολέσθαι ἐφέστιος, ὡς Ἀγαμέμνων
235 ὤλεθ' ὑπ' Αἰγίσθοιο δόλω καὶ ἦς ἀλόχοιο.
Ἄλλ' ἦ τοι θάνατον μὲν ὁμοῖον οὐδὲ θεοὶ περ
καὶ φίλω ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν, ὅπποτε κεν δῆ
μοῖρ' ὀλοή καθέλῃσι ταηλεγέος θανάτοιο.”

Homerus, Odyssee 3, 193-238

Aantekeningen

- regel 195 **ἐπισμυγερός** ellendig
regel 197 **ὁ πατροφονεύς** vadermoordenaar
regel 198 **δολόμητις** listig
regel 200 **ὀψίγονος** later geboren
regel 202 **Νηληϊάδης** zoon van Neleus
regel 206 **ἡ ὑπερβασία** misdaad
regel 208 **ἐπικλώθω** toedelen
regel 210 **Γερήνιος** uit Gerenia
regel 214 **ὑποδάμναμαι** zich onderwerpen
regel 215 **ἡ ὀμφή** stem

- regel 219 **περικήδομαι** + *gen.* zich bekommeren om
regel 221 en 222 **ἀναφανδὰ** openlijk
regel 224 **ἐκλήθομαι**, *aor.* ἐξελελαθόμην + *gen.* geheel vergeten
regel 227 **ἡ ἄγη** verbijstering
regel 234 **ἐφέστιος** bij de eigen haard, thuis
regel 238 **ταηλεγής** smartelijk

Tekst 2 Odysseus en Telemachus doden de vrijers

- 1 Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς,
ἄλτο δ' ἐπὶ μέγαν οὐδόν, ἔχων βιὸν ἠδὲ φαρέτρην
ἰὼν ἐμπλείην, ταχέας δ' ἐκχεύατ' οἴστους
αὐτοῦ πρόσθε ποδῶν, μετὰ δὲ μνηστήρισιν ἔειπεν·
5 “ Οὗτος μὲν δὴ ἄεθλος ἀάατος ἐκτετέλεσται·
νῦν αὖτε σκοπὸν ἄλλον, ὃν οὐ πῶ τις βάλεν ἀνήρ,
εἴσομαι, αἶ κε τύχωμι, πόρῃ δέ μοι εὐχος Ἀπόλλων.”
Ἦ καὶ ἐπ' Ἀντινόω ἰθύνετο πικρὸν οἴστων.
Ἦ τοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
10 χρύσειον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα,
ὄφρα πίοι οἴνοιο· φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
μέμβλετο· τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυμόνεσσι
μοῦνον ἐνὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη,

- οἱ τεύξειν θανάτον τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν;
- 15 Τὸν δ' Ὀδυσσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενος βάλεν ἰῶ,
ἀντικρὺ δ' ἀπαλοῖο δι' ἀχένος ἤλυθ' ἀκωκῆ.
Ἐκλίνθη δ' ἐτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ρίνας παχὺς ἦλθεν
αἵματος ἀνδρομέοιο· θοῶς δ' ἀπὸ εἶο τράπεζαν
- 20 ὣσε ποδὶ πλήξας, ἀπὸ δ' εἶδατα χεῦεν ἔραζε·
σῖτός τε κρέα τ' ὀπτὰ φορύνετο. Τοῖ δ' ὀμάδησαν
μνηστήρες κατὰ δῶμαθ' , ὅπως ἴδον ἄνδρα πεσόντα,
ἐκ δὲ θρόνων ἀνόρουσαν ὀρινθέντες κατὰ δῶμα,
πάντοσε παπταίνοντες ἐϋδμήτους ποτὶ τοίχους·
- 25 οὐδέ που ἀσπίς ἔην οὐδ' ἄλκιμον ἔγχος ἐλέσθαι.
Νείκειον δ' Ὀδυσῆα χολωτοῖσιν ἐπέεσσι·
“Ξεῖνε, κακῶς ἀνδρῶν τοξάζεαι· οὐκέτ' ἀέθλων
ἄλλων ἀντιάσεις· νῦν τοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
Καὶ γὰρ δὴ νῦν φῶτα κατέκτανες, δς μέγ' ἄριστος
- 30 κούρων εἶν Ἰθάκῃ· τῷ σ' ἐνθάδε γυῖπες ἔδονται.”
Ἴσκεν ἕκαστος ἀνήρ, ἐπεὶ ἦ φάσαν οὐκ ἐθέλοντα
ἄνδρα κατακτεῖναι· τὸ δὲ νήπιοι οὐκ ἐνόησαν,
ὡς δὴ σφιν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐφήπτο.
Τοὺς δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
- 35 “Ἦ κύνες, οὐ μ' ἔτ' ἐφάσκεθ' ὑπότροπον οἴκαδ' ἰκέσθαι
δήμου ἄπο Τρώων, ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον,
δμωῆσιν δὲ γυναιξὶ παρευνάζεσθε βιαίως,
αὐτοῦ τε ζῶοντος ὑπεμνάσθε γυναῖκα,
οὔτε θεοὺς δεῖσαντες, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
- 40 οὔτε τιν' ἀνθρώπων νέμεσιν κατόπισθεν ἔσεσθαι·
νῦν ὑμῖν καὶ πᾶσιν ὀλέθρου πείρατ' ἐφήπται.”

Homerus, Odyssee 22, 1-41

Aantekeningen

- regel 1 **γυμνόμαι** + *gen.* zich ontdoen van
regel 5 **ἀάατος** onfeilbaar
regel 9 **τὸ ἄλεισον** beker
regel 10 **ἄμφοτος** met twee oren
regel 18 **ὁ αὐλός** straal
regel 19 **ἀνδρόμεος** van een mens
ἀπὸ εἶο van zich af
regel 20 **ἔραζε** op de grond
regel 21 **φορύνομαι** vies worden
regel 21 **ὀμαδέω** door elkaar praten
regel 26 **χολωτός** boos

- regel 27 **τοξάζομαι** + *gen.* met de boog
schieten op
regel 28 **σῶς** zeker
regel 30 **ὁ γύψ**, γυπός gier
regel 31 **ἴσκεν** (hij) sprak
regel 35 **ὑπότροπος** terugkerend
regel 36 **κατακείρω** verteren
regel 37 **παρευνάζομαι** + *dat.* slapen met
regel 38 **ὑπομνάομαι** dingen naar de hand
van

Tekst 3 Odysseus en Penelope herenigd

- 85 ὤς φαμένη κατέβαιν' ὑπερώϊα· πολλὰ δέ οἱ κῆρ
ὄρμαιν' , ἢ ἀπάνευθε φίλον πόσιν ἐξερεεῖνοι,
ἦ παρστᾶσα κύσειε κάρη καὶ χεῖρε λαβοῦσα.
Ἴδ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν καὶ ὑπέρβη λάϊνον οὐδόν,
ἔζετ' ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐναντίη, ἐν πυρὸς αὐγῆι,
90 τοίχου τοῦ ἐτέρου· ὁ δ' ἄρα πρὸς κίονα μακρὴν
ἦστο κάτω ὀρόων, ποτιδέγμενος εἴ τί μιν εἴποι
ἰφθίμη παράκοιτις, ἐπεὶ ἴδεν ὀφθαλμοῖσιν.
Ἴδ' ἄνεω δὴν ἦστο, τάφος δέ οἱ ἦτορ ἴκανεν·
ὄψει δ' ἄλλοτε μὲν μιν ἐνωπαδίως ἐσίδεσκεν,
95 ἄλλοτε δ' ἀγνώσασκε κακὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
Τηλέμαχος δ' ἐνένιπεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
“Μῆτερ ἐμή, δύσμητερ, ἀπηνέα θυμὸν ἔχουσα,
τίφθ' οὔτω πατρὸς νοσφίζεαι, οὐδὲ παρ' αὐτὸν
ἐζομένη μύθοισιν ἀνείρεαι οὐδὲ μεταλλάς;
100 Οὐ μὲν κ' ἄλλη γ' ὦδε γυνὴ τετληῶτι θυμῷ
ἀνδρὸς ἀφεσταίη, ὅς οἱ κακὰ πολλὰ μογήσας
ἔλθοι ἐεικοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν·
σοὶ δ' αἰεὶ κραδίη στερεωτέρη ἐστὶ λίθοιο.”
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
105 “Τέκνον ἐμόν, θυμός μοι ἐνὶ στήθεσσι τέθηπεν,
οὐδέ τι προσφάσθαι δύναμαι ἔπος οὐδ' ἐρέεσθαι
οὐδ' εἰς ὧπα ιδέσθαι ἐναντίον. Εἰ δ' ἐτεὸν δὴ
ἔστ' Ὀδυσσεὺς καὶ οἶκον ἰκάνεται, ἦ μάλα νῶϊ
γνωσόμεθ' ἀλλήλων καὶ λῶϊον· ἔστι γὰρ ἡμῖν
110 σήμαθ' , ἃ δὴ καὶ νῶϊ κεκρυμμένα ἴδμεν ἀπ' ἄλλων.”
Ὦς φάτο, μείδησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
αἶψα δὲ Τηλέμαχον ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
“Τηλέμαχ' , ἦ τοι μητέρ' ἐνὶ μεγάροισιν ἔασον
πειράζειν ἐμέθεν· τάχα δὲ φράσεται καὶ ἄρειον.
115 Νῦν δ' ὅττι ρυπόω, κακὰ δὲ χροῖ εἴματα εἶμαι,
τοῦνεκ' ἀτιμάζει με καὶ οὐ πῶ φησι τὸν εἶναι.
Ἴμεῖς δὲ φραζώμεθ' ὅπως ὅχ' ἄριστα γένηται.

Καὶ γάρ τις θ' ἕνα φῶτα κατακτείνας ἐνὶ δήμῳ,
 ᾧ μὴ πολλοὶ ἕωσιν ἀοσσητήρες ὀπίσσω,
 120 φεύγει πηούς τε προλιπὼν καὶ πατρίδα γαῖαν·
 ἡμεῖς δ' ἔρμα πόλῃος ἀπέκταμεν, οἷ μὲγ' ἄριστοι
 κούρων εἰν Ἰθάκῃ· τὰ δέ σε φράζεσθαι ἄνωγα.”

Homerus, Odyssee 23, 85-122

Aantekeningen

regel 93 ἄνεω in stil nadenken verzonken

τὸ τάφος verbazing

regel 94 ἐνωπαδίως in het gezicht

regel 97 δύσμητηρ *voc. van* δυσμήτηρ
 slechte moeder

regel 107 ἢ ὄψ, ὀπός gezicht

regel 114 πειράζω + *gen.* op de proef
 stellen

regel 115 ῥυπόω = ῥυπάω smerig zijn

regel 119 ὁ ἀοσσητήρ, -ήρος helper

regel 120 ὁ πηός verwant

regel 121 τὸ ἔρμα steunpilaar

Tekst 4 Penelope's wanhoop

- 1 Niet dat ze hem niet herkende in het flauwe licht van het vuur, zijn vermomming in
- 2 bedelaarslumpen. Nee. Er waren duidelijke tekens: het litteken op zijn knie, zijn
- 3 gespierde lichaam, de sluwe blik.
- 4 Bang, leunend tegen de muur, probeerde ze een excuus te vinden, uitstel om niet te
- 5 hoeven antwoorden, zodat hij niet zou weten wat zij dacht. Had zij voor hem die
- 6 twintig jaar vergooid wachtend en dromend? Was het voor deze vreemdeling in
- 7 bloed gedrenkt, met zijn witte baard?
- 8 Sprakeloos viel ze op een stoel, staarde naar de geslachte vrijers op de vloer alsof
- 9 ze keek naar haar eigen dode verlangens en zei 'welkom'; haar stem klonk in haar
- 10 oren als die van iemand anders, als kwam hij van heel ver.

Uit: Yannis Ritsos, Herhalingen

Tekst 5

Telemachus is na zijn tocht naar Pylos en Sparta weer terug op Ithaca. Vanuit de hut van Eumaeus is hij op weg naar het paleis.

- 26 Τηλέμαχος δὲ διἔκ σταθμοῖο βεβήκει,
- 27 κραιπνὰ ποσὶ προβιβάς, κακὰ δὲ μνηστήρσι φύτευεν.
- 28 Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἴκανε δόμους εὖ ναιετάοντας,
- 29 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν,
- 30 αὐτὸς δ' εἴσω ἔεν καὶ ὑπέρβη λάϊνον οὐδόν.
- 31 Τὸν δὲ πολὺ πρώτη εἶδε τροφὸς Εὐρύκλεια,
- 32 κῶεα καστορνῦσα θρόνοισ' ἐνὶ δαιδαλέοισι,

- 33 δακρύσασα δ' ἔπειτ' ἰθὺς κίεν· ἀμφὶ δ' ἄρ' ἄλλαι
 34 δμῶαί Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἠγερέθοντο
 35 καὶ κύνεον ἀγαπαζόμεναι κεφαλὴν τε καὶ ὄμους.
 36 Ἥ δ' ἔιν ἐκ θαλάμοιο περίφρων Πηνελόπεια,
 37 Ἄρτεμιδι ἰκέλη ἠὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,
 38 ἀμφὶ δὲ παιδὶ φίλῳ βάλε πῆχεε δακρύσασα,
 39 κύσσε δέ μιν κεφαλὴν τε καὶ ἄμφω φάεα καλά,
 40 καί ῥ' ὀλοφυρομένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 41 “Ἥλθεσ, Τηλέμαχε, γλυκερὸν φάος· οὐ σ' ἔτ' ἐγὼ γε
 42 ὄψεσθαι ἐφάμην, ἐπεὶ ὄγχεο νηὶ Πύλονδε
 43 λάθρη, ἐμεῦ ἀέκητι, φίλου μετὰ πατρὸς ἀκουήν.”

Homerus, Odyssee 17, 26–43

Aantekeningen

- regel 26 **διέκ** + *gen.* uit
 regel 27 **κραίπνᾶ** *bijwoord*
προβίβας voortstappend
φυτεύω beramen
 regel 30 **ἔιν** *3e pers. ev. imperf. van εἶμι*
 regel 31 **πολύ** verreweg
 regel 32 **καστόρνυμι** uitspreiden
 regel 33 **ἔκιον** *aoristus van κίνυμαι = gaan*
 regel 34 **ἠγερέθομαι** zich verzamelen
 regel 35 **ἀγαπάζομαι** verwelkomen
 regel 36 **ἔιν** *3e pers. ev. imperf. van εἶμι*
 regel 38 **πῆχεε** beide armen (*acc.*)
 regel 39 **(ἔ)κυσσα** *aoristus van κυνέω*
τὸ φάος oog
 regel 41 **τὸ φάος** oogappel
 regel 42 **φάμαι** verwachten
 regel 43 **ἐμεῦ = ἐμοῦ**
μετὰ ἀκουήν + *gen.* om nieuws te horen over

Einde